

Sống là sống với bạn bè. Không có bạn bè, đời sống chỉ là cành cây khô.

Tôi có rất nhiều bạn: bạn học cùng lớp, bạn văn thư, bạn đồng nghiệp, bạn trong quân ngũ... Với bài viết này, tôi chỉ muốn nói tới hai người bạn đặc biệt. Đó là các anh Nguyễn Đăng Trường và Lê Hữu Đăng. Trường, Đăng và tôi cùng học chung suốt bảy năm tại trường trung học Phan Châu Trinh Đà Nẵng. Thời gian sau, chúng tôi học ở hai ngôi trường khác nhau ở Đại Học Luật Khoa, Saigon.

Tháng 06/1967 tôi hoàn tất học trình ban Công Nhân Luật và bắt đầu làm việc trong hệ thống tòa án, chỉ đạo VNCH. Chỉ đến trưa Mùa Thân 1968 đã cuốn hút Trường và Đăng vào hoạt động tại các mặt khu của CSVN. Từ đó, Trường, Đăng và tôi sống gần cách biệt giữa tuy nhiên chính trị rõ rệt. Do vậy, chúng tôi xa nhau. Đây là lần biệt ly thứ nhất.

Ngày 30/04/1975 tôi ở cùng hai người bạn Trường và Đăng bắt đầu lên sân khấu chính trị Việt Nam như những quan chức nhiều vị trí và công việc, còn đồng nghiệp Công Sơn gọi là “chỉ đạo cách mạng”. Dưới mắt nhìn của tôi, 30/04/75 là một thời khắc đau buồn của tổ quốc do dân chúng. Tôi chia buồn với người bạn thân do dân chúng của tôi bằng những hoạt động bắt đầu quan công an lên án là “âm mưu lật đổ chính quyền cách mạng”. Kháms Chí Hòa là nơi tôi hoàn toàn tĩnh tâm để đi đến với thời khắc trọng đại: thời khắc tranh Việt Nam, Trường và Đăng sống kín đáo trong mặt khu, tôi là thủ dân của thành phố Saigon. Hòa bình trở lại, Trường và Đăng nghiêm nhiên là hai nhân vật của chế độ mới. Tôi là người tù của chế độ này. Đây là lần biệt ly thứ hai giữa ba chúng tôi học chung trường Phan Châu Trinh Đà Nẵng.

Tháng 05/1985, tôi Công Kè-Trà Vinh tôi viết biên. Tháng 02/1986 tôi có mặt tại Hoa Kỳ. Bây giờ, Trường và Đăng đang sống vui vẻ và làm việc bận rộn trên quê hương Việt Nam. Tôi là người ly hương nhiều năm. Đây là lần biệt ly thứ ba của ba người thuở thời niên thiếu.

Biệt ly ba lần hay biệt ly nhiều lần hơn nữa, tôi vẫn không bao giờ quên các bạn Quê hương Nam của tôi. Trường, Đăng và tôi chúng tôi có chung những ngày niên thiếu dưới mái trường Phan Châu Trinh thân yêu mà chúng tôi còn có chung công việc tại Quê hương Nam, có chung công tâm tình Quê hương Nam. Thanh âm Quê hương Nam bao giờ cũng là một giọng như xoáy tìm óc đời Non Nước,

M S n, Ph c T ng, Th ng Đ c, Qu S n...Vùng “đ t cày lên s i đá” này i đ c v v b i các sông Thu B n, Vu Gia và Hàn Giang . Nh vào c ch v v kia, Qu ng Nam-Đà N ng th a s c ch u đ ng nh ng nóng cháy da, nh ng l nh nh c x ng. Ph i chẳng c c đoan nóng và c c đoan l nh đã s n sinh ra “Qu ng Nam tính”? Qu ng Nam hay cãi b i vì Qu ng Nam th ng xuyên h nghi: sau l ng m i chân lý đ u có m t ng t. Qu ng Nam là quê h ng c a cách m ng b i vì Qu ng Nam căm thù b t công, căm thù tham ô, những l m. Qu ng Nam thích hài h c b i vì Qu ng Nam mu n dùng âm vang c a t ng c i đ kh a l p ni m đau c a ki p dân sinh cùng kh ... Qu ng Nam không ch p nh n vua chúa hà kh c. Qu ng Nam không cúi đ u tr c đ c tài, đ c đ ng. Qu ng Nam ng o ngh v i Hoàng Di u, Tr n Quý Cáp, Phan Châu Trinh, Phan Khôi và vô s danh nhân l y l ng khác... V i lòng ng ng v ng vô biên h ng v Qu ng-Nam-b ng-b nh-nh ng-yêu-n c-thi t-tha, đ u bó g i trong ng c tù Chí Hòa hay s ng hiu qu nh trên đ t khách quê ng i, bao gi tôi cũng p p trong lòng m t c m . c m mai kia m t n , Qu ng-Nam-Tr ng và Qu ng-Nam-Đ ng s làm đ u gì đó khi n cho khí phách Qu ng Nam b ng b ng s ng d y. Gi đây, m c kia đã thành hi n th c:

Ngày 02/11/2010, t i ngh tr ng c a qu c h i Viêt Nam, Lu t S Nguy n Đ ng Tr ng, Ch T ch Đoàn Lu t S Saigon kiêm Đ i Bi u Qu c H i đã đồng đ c lên án các lo i công ty qu c doanh, ông xác quy t:

“Cách qu n tr doanh nghi p t i các t p đoàn kinh t và t ng công ty nhà n c hi n nay làm cho các t ng giám đ c các t p đoàn kinh t và t ng công ty nhà n c coi v n nhà n c là tài s n c a tr i cho, c a bá tánh, c a thiên h và chi tiêu s đ ng tho i mái mà không c n tính toán hi u qu , gi ng nh m t bà n i tr đ i ch b ng ti n c a ng i khác, mua lung tung, k c nh ng th không xài cũng mua. Tình tr ng này đã x y ra tại Vinashin. Th t ng đã ch đ o không đ c mua tàu đã qua s đ ng, tàu cũ, nh ng Vinashin v n mua tàu Hoa Sen, tàu cũ.

Chính ph đã dành quá nhi u u u đ i cho các t p đoàn kinh t và t ng công ty nhà n c, coi doanh nghi p nhà n c là con chính th c, con trong giá thú, còn các thành ph n kinh t khác nh kinh t t nhân là con ngoài lu ng, con nuôi, th m chí các doanh nghi p có v n nhà n c không ch coi là con chính th c trong giá thú mà còn coi là quý t . Con cái mà quá nuông chi u, h h ng là chuy n bình th ng, d hi u, trách nhi m đó thu c v chính ph , thu c v th t ng không th thoái thác đ c”.

Ngày 11/11/2010, trên m ng Bauxite Viêt Nam (boxitvn.net) ông Lê Hi u Đ ng – Lu t gia, đ ng kim Phó Ch nhi m H i đ ng T v n v Dân ch và Pháp lu t thu c y Ban Trung ng

M t Tr n T Qu c Vi t Nam – đã cho ph bi n bài vi t có t a đ :

“ Kĩ n ngh đ ng khai thác bauxite do các nhà trí th c kh i x ng ph i đ c công b cho toàn dân và Qu c h i”. Bài này g m b n tr ng đi m:

Tr ng đi m m t: Nh c l i s vi c ông Lê Hi u Đ ng cùng nhi u nhân sĩ và trí th c Vi t Nam đã hai l n ký tên vào Kĩ n ngh đ ng khai thác bauxite. Th nh ng kĩ n ngh này đã b gi i truy n thông trong n c làm nh “không nghe, không th y, không bi t”.

Lê Hi u Đ ng nh n đ nh:

“ M t kĩ n ngh quan tr ng nh th ph i đ c công b r ng rãi đ m i đ i bi u Qu c h i và toàn dân bi t. Nh th là cung c p thông tin đa chi u đ các v đ i bi u Qu c h i và nhân dân l a ch n. Đ i bi u và nhân dân ph i có đ i u kĩ n đ i chi u nh ng lu n đi m bênh v c khai thác bauxite c a B Công Th ng và t p đoàn TKV v i nh ng lu n đi m ph n bi n c a các trí th c trong kĩ n ngh đ suy nghĩ và rút ra k t lu n”.

Lê Hi u Đ ng nói chuy n v i truy n thông:

“ Tôi xin h i gi i nhà báo n c ta: T i sao các b n ph i s mà không dám đ ng t i m t kĩ n ngh có t m quan y u đ n v n m nh dân t c, đã đ c l u truy n khá lâu trên m ng, đã đ c chính th c g i t i Qu c h i? Nh th có ph i các b n đã t b cái quy n quan tr ng nh t c a mình và cũng là yêu c u cao nh t c a nhân dân v i các b n: Thông tin trung th c nh ng gì liên quan đ n l i ích c a ng i dân? Tôi tin r ng t báo nào m nh đ n đ ng t i Kĩ n ngh nói trên s ch ng b ai b t tù, ng c l i s đ c nhân dân quý tr ng.”

Tr ng đi m hai: Lê Hi u Đ ng vi t

“Trong vi c xây d ng các nhà máy bauxite, ta th y nhân công Trung Qu c vào r t đông. Th m chí có hi n t ng hình thành “làng Trung Qu c” ở Tân Rai. Chúng ta không th không đ t câu h i: Trong s nhân công đó, có bao nhiêu quân nhân m c áo dân s ? H làm gì ở đ y chúng ta có ki m soát đ c không?..... L ch s quan h Vi t-Trung bu c chúng ta ph i c nh giác. B n ch t, m u toan bá quy n c a ng i hàng xóm không h thay đ i..... Trong khi đó, hình nh tinh th n c nh giác c a các v lãnh đ o i khá h i h t, cho nên m i đ i t nh ng ch tr ng nguy hi m nh khai thác bauxite, cho thuê r ng đ u ngu n.

T i sao có th nh th ? Tôi không sao có th tr l i đ c câu h i này. Có ph i các v ch y theo l i ích kinh t mà quên m i lo an nguy lâu dài c a đ t n c? Có ph i các v b chi ph i b i các t p đoàn kinh t ? Đây là lúc các v ph i tr l i rõ ràng đ gi i t a nh ng bản khoản chính đáng c a ng i dân.”

Tr ng đi m ba: L i kêu g i.

Lê Hi u Đ ng kêu g i các đ ng chí c a ông trong khu chi n cũ:

“Nhân đây tôi cũng xin qua m ng Bauxite Vi t Nam đ nh n nh nh ng đ ng chí đã t ng sát cánh chi n đ u v i tôi ở n i thành Saigon – Gia Đ nh, các chi n tr ng Đông Nam B , ven Saigon... Đó là các đ ng chí Nguy n Minh Tri t, Tr ng T n Sang, Lê Thanh H i. Mong các đ ng chí lên ti ng tranh đ u đ ng n ch n nh ng nguy c cho đ t n c nh D án Bauxite và vi c cho thuê r ng đ u ngu n nói trên.”

Lê Hi u Đ ng kêu g i toàn đ ng, toàn dân:

“Đã đ n lúc t t c chúng ta, cán b , đ ng viên, nhân dân, ph i có ý ki n, không th nh nh ng, không th đ hòa vì quý v i cái sai, cái nguy hi cho đ t n c, cho dân t c. Chúng ta không có gì ph i s vì chúng ta trong sáng, chúng ta th c tâm yêu n c, th ng nòi, chúng ta làm đúng theo lu t pháp, hi n pháp.”

Trở ng đi m b n: Đ t v n đ , nh n đ nh v n đ , và gi i quy t v n đ là ba hi u bi t c t l i c a khoa h c lý lu n. Mu n ngăn ch n th m h a Bauxite và cho thuê rở ng đ u ngu n và mu n v n khó khăn khác c a đ t n c, v n đ tiên quy t là ng i dân ph i “không s ”. Lê Hi u Đ ng tâm s :

“B n thân tôi cũng có nh ng lúc h i e ng i khi c n lên tiở ng đ u tranh cho l ph i. Nh ng lúc y tôi t nh c mình: Khi b tòa án Vùng Ba Chi n Thu t Saigon k t án t hinh v ng m t, mình v n coi khinh, v n m m c i và d n thân chi n đ u, thì c gì bây gi mình ph i s h i các đ ng chí c a mình?”

L i tâm s c a Lê Hi u Đ ng là m t kh ng đ nh sâu s c rở ng : lòng coi khinh là n n tở ng căn b n c a tâm lý không s . Vì v y mu n không s các “đ ng chí” c a mình thì hãy coi khinh các “đ ng chí” y. T dũng khí không s kia, ng i Vi t Nam c n ph i làm gì đ c u n c? Tr c tiên chúng ta hãy tìm đ ng h i sinh n i l c dân t c.

Ngày 15/11/2010, v n trên m ng Bauxite Vi t Nam, đ i bài vi t: “Dân Ch là gi i pháp cho các v n đ c a đ t n c”, Lê Hi u Đ ng mô t b c tranh n i l c dân t c nh sau:

“Ngày hôm nay h u nh ai cũng th y đ t n c đang ph i đ i m t v i nh ng thách th c c c k nghiêm trở ng v m i m t kinh t , môi sinh, qu c phòng, văn hóa xã h i, giáo d c. N u tình hình c phát tri n nh th này thì m c tiêu “Dân giàu, n c m nh, xã h i dân ch , công b ng, văn minh” khó lòng th c hi n.

M t v n đ đáng lo hàng đ u đang n i rõ: s phân hóa xã h i sâu s c, nh ng ng i ăn bám vào t p đoàn kinh t nhà n c, vào đ u t công, vào buôn l u, tham nhũng đang giàu lên r t nhanh trong khi đ i đa s nhân dân c c kh . Th nhìn th c trở ng TPHCM mà coi: Khu đô th hi n đ i sang trở ng Phú M H ng đ c coi là đô th ki u m u cùng v i nhi u khu đô th sang trở ng khác, nh ng nh ng ai đang s ng ó? Trong khi ng i nông dân g c gác lâu đ i i nh ng khu v c này b gi i t a, hi n đi đâu, sinh s ng th nào, chúng ta có bi t không? Và trong khi m t b ph n không nh dân c thành ph s ng th ng tr c trong c nh n c ng p, s p h trên đ ng, b t an v đ th tại n n. Cách làm ăn c a chúng ta li u có khác gì th i k t b n man r : xua đu i nông dân đ chi m đ t, b n cùng hóa m t b ph n dân c đ công nghi p hóa, hi n đ i hóa. Bàn tay long lá c a các t p đoàn l i ích ngày càng th c sâu vào các chính sách qu c gia. Th t h t s c đáng lo. Lòng dân đang r t b t an, dân không th ti p t c tin yêu ch đ , n u tình hình c ti p t c th này.”

Đ ng tr c b c tranh tiêu đi u c a n i l c dân t c, Lê Hi u Đ ng đ t khoát nêu b t gi i pháp cho Việt Nam:

“Nh ng v n đ trên không th nào gi i quy t, n u không nhanh chóng th c hi n dân ch th c s .”

Nh m h tr cho gi i pháp c a mình, Lê Hi u Đ ng nh n m nh:

“Đ ng C ng S n ph i nh n rõ v n đ đ ch đ ng chuy n đ i th ch chính tr phù h p v i tình hình m i. Hãy nhìn sang Trung Qu c, ngay th t ng Ôn Gia B o cũng đã công khai c nh báo nguy c c a n c này, n u không c i cách chính tr đ dân ch hóa xã h i.”

M t m t kêu g i đ ng CSVN hãy “ch đ ng chuy n đ i th ch chính tr”, m t khác, Lê Hi u Đ ng v n nghiêm ch nh thuy t ph c ng i dân:

“Toàn dân không th th đ ng ng i ch chính quy n t thay đ i. Trong đ i ho t đ ng c a mình, tôi luôn đ c d y r ng: Không có ng i cai tr nào t nguy n t b quy n l c, gh ng i c a mình. Dân ch ch có đ c qua đ u tranh. Đ u tranh mà không phá v s n đ nh xã h i. Đó là bài toán ph i gi i quy t, nh ng quy t không th nhân danh n đ nh mà kìm hãm cu c đ u tranh đ xây đ ng n n dân ch .”

Dân ch không ph i là m t ngôi nhà b ng g ch. Dân ch ph i đ c xây đ ng b ng tim và b ng óc. Vì v y cu c đ u tranh cho dân ch c n có s h p tác g n bó gi a ng i dân và gi i trí th c. Nghĩ v gi i trí th c, Lê Hi u Đ ng vi t:

“ Nhân t quan tr ng nh t trong vi c hình thành xã h i dân s là vai trò đ u tàu c a trí th c. Phan Châu Trinh đã nói đ n nhi m v “Ch n dân khí” c a trí th c. Bao gi cũng v y, ng i trí th c là ng i đ t l i nhi u c b n c a xã h i. Ng i trí th c là ng i v ch đ ng cho xã h i ti n lên. Vì th bây gi , ng i trí th c không th th đ ng ng i ch , mà ph i ch đ ng ti n lên và hành đ ng cho n n dân ch .”

Bài viết này đã ghi lại nguyên văn và chi tiết hầu hết những phát biểu của Nguyễn Đăng Trừng và Lê Hiếu Đệng về hiện tình Việt Nam và giới pháp thích nghi dành cho hiện tình vạ k. Sơ trích dẫn như vậy có chủ ý phản ánh trở v n s th c r ng: Nếu Nguyễn Đăng Trừng phát pháo đòi hỏi dân chủ hóa trong sinh hoạt kinh tế thì Việt Nam thì Lê Hiếu Đệng tiến xa hơn bằng cách kêu gọi mọi người Việt Nam, mọi thành phần Việt Nam hãy đứng cùng đứng lên đấu-tranh-triệt-đ và-toàn-diện cho một Việt Nam dân chủ. Những đòi hỏi và kêu gọi vạ k bao gồm các nhận định chính xác, không khoan nhượng những những chúng m c, kèm theo đó là phản những pháp luận kh thi. Hơn thế nữa, nhằm tạo khí thế cho những pháp luận, Lê Hiếu Đệng hiện ngang bút:

“Toàn dân không thể đứng ngồi chờ chính quyền thay đổi.... Không có những cái trở nào từ quyền từ bỏ quyền lực, ghế ngồi của mình. Dân chủ chỉ có được qua đấu tranh!” (Dân chủ là giới pháp cho các v n đ c a đ t n c. Lê Hiếu Đệng)

Tuy nhiên, mục đích đấu tranh những của dân phải “không s”. Lê Hiếu Đệng những những những không do d :

“Mà thì sao chúng ta phải s? Những những phải s là những những đi những c lợi lợi ích của đ t n c, của nhân dân. Chúng chúng h s b nhân dân chúng b.” (LHĐ)

Câu chuyện ba n bi t ly của ba c u h c sinh Phan Châu Trinh-Đà Nẵng so chi u v i những n l c đ u tranh cho dân chủ của Nguyễn Đăng Trừng và Lê Hiếu Đệng ngày nay đã nêu bật chân lý r ng: đ u trôi d t vào n h u môi tr ng chính tr khác nhau, ba chúng tôi v n p p trong lòng l i d y “Ch n Dân Khí” của nhà yêu n c Phan Châu Trinh. Dân khí là khí phách làm dân. Khí phách kia không cho phép những dân quì gối cúi đ u tr c c nh đ t n c b tàn phá b i ngo i xâm B c Ph ng v i s tán tr c a nhà đ ng quy n. Khí phách kia ngày đêm h i thúc toàn dân hãy đ ng d y... Và Nguyễn Đăng Trừng – Lê Hiếu Đệng đã đ ng d y... Và ba chúng tôi đã g p l i nhau. G p l i i đây không có nghĩa là Trừng và Đệng theo tôi hay những c l i. G p l i i đây chỉ có nghĩa là: Trong hiện tình c a đ t n c, những i Việt Nam không có ch n l a nào khác hơn là hãy cùng nhau đi chung một con đ ng. Con đ ng c a khí phách làm những i Việt Nam. Con đ ng c a t do dân chủ. T do dân chủ là xu thế chung c a l ch s loài ng i. Đó là công lý vĩnh h ng.

Ghi chú: Những dòng chữ in nghiêng trong bài là nguyên văn những phát biểu của Nguyễn

Gặp lại bạn cũ

Tên: Nguyễn Thái Nhiên

Tháng 13; Số: 17 Tháng 12 Năm 2010 21:27

Đăng Trình – Lê Hữu Đăng.